

ไดโนเสาร์เป็นสัตว์เลื้อยคลานชนิดหนึ่ง
ซึ่งอาศัยอยู่บนพื้นแผ่นดิน และสูญพันธุ์หมดสิ้น
จากโลกนี้เมื่อหลายสิบล้านปีมาแล้ว คำว่าไดโนเสาร์ (Dinosaur)
มาจากภาษากรีกโดยคำว่า “ไดโนส (Deinos)” แปลว่าน่ากลัวมาก
และ “ซอโรส (Sauros)” หมายถึงสัตว์เลื้อยคลาน

คนส่วนใหญ่เข้าใจว่าไดโนเสาร์เป็นสัตว์ที่มีขนาดใหญ่โตหรือเป็น
สัตว์ประหลาดขนาดยักษ์ที่เป็นพู่ร่ายในภาพยนตร์ แต่ข้อเท็จจริง
ไดโนเสาร์มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกันมากมาย ตั้งแต่ขนาดมหึมาน้ำหนักกว่า 100 ตัน
จนถึงพวกที่มีขนาดเล็กกว่าไก่

ไดโนเสาร์แนะนำตัว

การครองโลกยาวนานถึง 165 ล้านปี ส่งผลให้ไดโนเสาร์มีวิวัฒนาการที่ซับซ้อน ปรับตัวทั้งขนาดรูปร่างรวมถึงมีวิวัฒนาการ
บางอย่างให้เหมาะสมกับการหาอาหารและสภาพแวดล้อมเพื่อดำรงเผ่าพันธุ์ให้อยู่รอดต่อไป

นับแต่มนุษย์รับรู้ถึงการมีอยู่ของไดโนเสาร์ มีการขุดค้นหาและศึกษาซากดึกดำบรรพ์ (Fossil) ของพวกมันอย่างต่อเนื่อง
นำไปสู่การค้นพบและจำแนกชนิดแล้วกว่า 500 สกุล นักบรรพชีวินวิทยา (Paleontologist) คาดว่าน่าจะมีไดโนเสาร์ไม่ต่ำกว่า
2,000 ชนิดที่กำลังรอคอยการค้นพบอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลก นั่นหมายความว่ายังมีไดโนเสาร์เพียงหนึ่งในสี่เท่านั้นที่มนุษย์รู้จัก

ปัจจุบันนักบรรพชีวินวิทยาแบ่งไดโนเสาร์ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ โดยอาศัยความแตกต่างของกระดูกเชิงกราน

กลุ่มซอริสเซียน (Saurischians)

มีกระดูกเชิงกรานแบบสัตว์เลื้อยคลาน คือ “กระดูกหัวหน่าว (Pubis)”
และ “กระดูกก้น (Ischium)” แยกออกจากกันเป็นมุมกว้าง

กลุ่มเทอโรพอด (Theropods) เกือบทั้งหมดเป็นไดโนเสาร์กินเนื้อยืนด้วยสองขาหลัง
เช่น ไทแรนโนซอรัส เร็กซ์ (Tyrannosaurus rex), สไปโนซอรัส (Spinosaurus)
และเวโลซิแรปเตอร์ (Velociraptor) เป็นต้น

กลุ่มซอโรพอด (Sauropods) เป็นไดโนเสาร์กินพืชยืนสี่ขา คอยาว หางยาว หัวเล็ก
• โปรซอโรพอด (Prosauropods) มีลักษณะคอยาว เดินได้ทั้งสองขาและสี่ขา เช่น
พลาทีโอซอรัส (Plateosaurus) เป็นต้น
• ซอโรพอด (Sauropods) มีลักษณะคอยาว หัวเล็ก ลำตัวมีขนาดใหญ่ และเดินสี่ขา
เช่น แบริคิโอซอรัส (Brachiosaurus) อะแพตโทซอรัส (Apatosaurus)
และฟุเวียงโกซอรัส (Phuwiangosaurus) เป็นต้น

กลุ่มออร์นิธิสเซียน (Ornithiscians)

มีกระดูกเชิงกรานแบบนก คือ **กระดูกก้น 2 (Pubis และ Ischium)**
ชิดทางด้านหลัง

กลุ่มเฮเทอโรดอนโทซอเรีย (Heterodontosauria)
ลำตัวมีขนาดเล็ก กินพืชเป็นอาหาร
แต่มีเขี้ยวที่ยาว หางมีความยืดหยุ่น
เช่น เฮเทอโรดอนโทซอรัส (Heterodontosaurus) เป็นต้น

กลุ่มไทรโอโฟแรน (Thyreophorans)
เป็นไดโนเสาร์ที่มีแผ่นกระดูก
อยู่บนสันหลัง เช่น
สเตโกซอรัส (Stegosaurus)
และไดโนเสาร์หุ้มเกราะ อย่าง
แองคิโลซอรัส (Ankylosaurus) เป็นต้น

กลุ่มออร์นิโทพอด (Ornithopods)
เป็นไดโนเสาร์กินพืช
เดินสองขาหรือสี่ขา ได้แก่
กลุ่มไดโนเสาร์ปากเปิด เช่น
พาราซอโรโลฟัส (Parasaurolophus)
และพวกที่มีเดือยที่หัวแม่มือ เช่น
อิกัวโนดอน (Iguanodon) เป็นต้น

กลุ่มมาร์จินเซฟาเลีย (Margocephalians)
ได้แก่ พวกที่กะโหลกหนา เช่น
แพคซีเซฟาโลซอรัส (Pachycephalosaurus) กับพวกมีเข่า
และแผงคอ เช่น ไทรเซอราทอปส์ (Triceratops) เป็นต้น

“เราไม่รู้เรื่องของไดโนเสาร์ด้วยการศึกษาซากดึกดำบรรพ์ (Fossil) ซึ่งยังไม่สมบูรณ์
ดังนั้นเมื่อได้ขุดพบซากดึกดำบรรพ์ของไดโนเสาร์เพิ่มขึ้น
ย่อมส่งผลให้ความรู้เกี่ยวกับไดโนเสาร์นั้นเปลี่ยนไปด้วย”

เรียบเรียงข้อมูลจาก

- “กำเนิดใหม่ไดโนเสาร์” ศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- “ซากดึกดำบรรพ์และไดโนเสาร์” ฝ่ายเผยแพร่และประชาสัมพันธ์กรมทรัพยากรธรณี
- ข้อมูลสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต Natural History Museum (<http://www.nhm.ac.uk/discover/dino-directory/timeline/late-triassic/gallery.html>)

นิตยสาร ไดโนเสาร์ เรื่องเล่าจากฟอสซิล
59-07 / No. 02

ผลิตโดย
โครงการกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK park)
สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)
ศูนย์วิจัยและการศึกษาบรรพชีวินวิทยา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม